

Efektywność banków komercyjnych w aspekcie ryzyka bankowego

Emilia Stola*

Streszczenie: *Cel* – Celem głównym opracowania jest zdefiniowanie ryzyka bankowego w aspekcie działalności biznesowej banków komercyjnych oraz określenia możliwości oddziaływania ryzyka bankowego na poziom efektywności banku.

Metodologia badania – W opracowaniu zastosowano studia literatury z zakresu ryzyka w teoriach ekonomii na podstawie historii myśli ekonomicznej oraz ryzyka bankowego.

Wynik – W teoriach ekonomicznych nie występuje jednoznaczne zdefiniowanie ryzyka w kontekście funkcjonowania w gospodarce rynkowej. Wraz z rozwojem narzędzi do pomiaru ryzyka (metody matematyczne, ilościowe itp.) nastąpiła możliwość skwantyfikowania poszczególnych rodzajów ryzyka oraz możliwości wprowadzenia działań prewencyjnych w bankach w celu zniwelowania ewentualnych negatywnych skutków.

Oryginalność/wartość – Powiązanie aspektu ponoszenia ryzyka bankowego w ujęciu pomiaru efektywności banku komercyjnego.

Słowa kluczowe: ryzyko bankowe, banki komercyjne, efektywność

Wprowadzenie

Funkcjonowanie instytucji finansowych, w tym banków komercyjnych, w gospodarce rynkowej związane jest z ryzykiem. Ogólnie w działalności bankowej znaczenie ryzyka jest podobne jak w przypadku podmiotów funkcjonujących w innych gałęziach gospodarki. Jednak w przypadku banku należy pamiętać o dwoistości jego funkcjonowania. Z jednej strony, jako instytucji zaufania publicznego oraz z drugiej – jako przedsiębiorstwa funkcjonującego na konkurencyjnym rynku. Odpowiednio oznacza to, iż podobnie jak przedsiębiorstwo, bank ryzykuje własnym majątkiem, ale ponadto ponosi odpowiedzialność za zgromadzone środki klientów w formie wkładów i depozytów. Stąd ryzyko w banku ma bardzo duże znaczenie, a same instytucje finansowe dążą do jego szczegółowej identyfikacji oraz kwantyfikacji (Rzeczycka 2002: 46). Ponadto należy pamiętać o znaczeniu banków w gospodarce. Od równowagi systemu bankowego zależy m.in. bezpieczeństwo obrotu pieniężnego, stabilność waluty krajowej oraz determinowanie skłonności ludności do oszczędzania i zaopatrywania rynek w pieniądź bankowy w postaci kredytów.

* dr Emilia Stola, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Wydział Nauk Ekonomicznych, Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw, ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa, e-mail: emilia_stola@sggw.pl.

1. Cel i metody

Celem głównym opracowania jest zdefiniowanie ryzyka bankowego w aspekcie działalności biznesowej banków komercyjnych oraz określenia możliwości oddziaływania ryzyka bankowego na poziom efektywności banku. W opracowaniu zastosowano przede wszystkim studia literatury z zakresu ryzyka w teoriach ekonomii na podstawie historii myśli ekonomicznej oraz literatury dotyczącej ryzyka, w tym bankowego.

W teoriach ekonomicznych nie występuje jednoznaczne zdefiniowanie ryzyka w kontekście funkcjonowania w gospodarce rynkowej. Wraz z rozwojem narzędzi do pomiaru ryzyka (metody matematyczne, ilościowe itp.) nastąpiła możliwość skwantyfikowania poszczególnych rodzajów ryzyka oraz możliwości wprowadzenia działań prewencyjnych w bankach w celu zniwelowania ewentualnych negatywnych skutków i ich oddziaływania na efektywność.

Na potrzeby opracowania za banki komercyjne przyjęto instytucje bankowości uniwersalnej, których głównym celem funkcjonowania na rynku jest podstawowa działalność operacyjna, tj. depozytowo-kredytowa oraz dodatkowo aktywność inwestycyjna. Działalność banków na obu płaszczyznach mierzona jest podstawowymi miarami efektywności, m.in. wysokością zysku, a jednocześnie narażona jest na działanie ryzyka.

2. Ryzyko a niepewność

W literaturze z zakresu bankowości występuje bardzo wiele definicji ryzyka występującego w banku¹. Samo wyprowadzenie historii słowa „ryzyko” nie jest jednoznaczne. Pojęcie ryzyka wywodzi się od włoskiego słowa *risicare*, oznaczającego ‘odważenie się’. Nowożytna koncepcja ryzyka ma natomiast swoje źródło w indoarabskim systemie liczbowym z XI i XII wieku (Wójcik-Mazur 2008: 51). W niektórych pozycjach można dodatkowo znaleźć znaczenie ryzyka wywiedzione z łacińskiego *risicum*, utożsamiane z ‘wyzywaniem’ (Kałużny 2009: 11), a także *risico*, oznaczające rafę na morzu, którą należałoby ominąć (Kaczmarek 2002: 21).

Najczęściej ryzyko utożsamiane jest z zagrożeniem nieosiągnięcia zaplanowanych efektów (Rogowski, Grzywacz 1999), a więc z możliwością wystąpienia takiego ciągu zdarzeń, które spowodują, iż założone cele nie zostaną zrealizowane (Żółtkowski 2007: 15) zgodnie z planem. Każdy rodzaj działania w banku może generować realną zmianę pozycji kosztowych i przychodowych w ramach poszczególnych rodzajów ryzyka, które z kolei można zmierzyć w celu oszacowania potencjalnych strat. Tak więc ryzyko jest stanem, w którym znane są rozkłady prawdopodobieństwa zaistnienia pewnych zdarzeń (Kałużny 2009) w przyszłej działalności banku. Ponadto, według Zawadzkiej, za ryzyko uznaje się

¹ Ewentualne różnice wynikają z tego, iż ryzyko jest pojęciem definiowanym w różny sposób, niekiedy niespójny, stąd trudno o jednorodną definicję. Por: Knight (1993); Rzeczycka (2002); Sinkey (1992); *Ryzyko...* (2000); Wójcik-Mazur (2008); Żółtkowski (2007) i in.

odchylenia od założonego zamierzenia, bez względu na to, czy jest to odchylenie dodatnie czy ujemne (Zawadzka 2001: 598–600). Podobne znaczenie występuje u Jajugi, gdzie ryzyko w pewnych sytuacjach jest szansą, a w pewnych zagrożeniem (Jajuga 1996: 99). Willet (1951: 5–6) utożsamia ryzyko ze zjawiskiem obiektywnym, skorelowanym z subiektywną niepewnością wystąpienia danego niepożądanego w danej sytuacji zjawiska. Natomiast Pfeffer (1956: 42) uznaje ryzyko za kombinację hazardu, mierzonego prawdopodobieństwem. Podsumowując te definicje można zauważyć, iż pojęcie ryzyka jest niejednorodne, nie można więc podać jego jednoznacznej definicji. Poza tym występuje ono w dwóch płaszczyznach – obiektywnej i subiektywnej i może być badane w różnych aspektach. Warto zauważyć, iż ryzyko jest zdecydowanie czymś zmiennym, a więc bardziej powinno być utożsamiane z procesem, niż ze stanem (Jajuga 1996). Na podstawie analizy różnych definicji ryzyka można się ograniczyć jedynie do wywrócenia części wspólnych – atrybutów, za które można uznać prawdopodobieństwo oraz konsekwencje decyzji.

Ryzyko często błędnie utożsamiane jest z pojęciem niepewności. Dotyczy ono tych zjawisk i działań, których nie można zmierzyć, oszacować oraz ustalić prawdopodobieństwa wystąpienia przewidywalnego rezultatu. Jest to więc sytuacja, w której nie są znane zarówno możliwe alternatywy, jak i szanse ich wystąpienia (Głuchowski, Szamblańczyk 1999: 35). Według Pfeffera (1956) niepewność jest stanem umysłu. Podobnie niepewność jest zdefiniowana w publikacjach Williamsa i Heinego (1981: 8–9), w których utożsamiana jest z powątpiewaniem człowieka w zdolność do przewidywania skutków podjętych działań. Ostrowska (2002: 28–30) natomiast przedstawia niepewność jako kategorię niemierzalną w stosunku do ryzyka, które z kolei można zmierzyć.

W przypadku niepewności występuje sytuacja, w której decydent nie dysponuje lub nie jest świadomy występowania danych decyzyjnych dotyczących kształtowania danego zjawiska. Bazując na rachunku prawdopodobieństwa kształtowania się zjawiska w przyszłości, kwestia niepewności odnosi się do przypadku o nieznanym rozkładzie prawdopodobieństwa przyszłych warunków realizowania decyzji. Jednocześnie wiąże się to z możliwością powstania odchyłeń od zaplanowanych efektów działania, ale nie można określić stopnia prawdopodobieństwa tych odchyłeń (Wierzbicka 1996). Kwestia pojęcia niepewności utożsamiana jest również z nieprzewidywalnością oraz wieloznacznością zachowań podmiotów na rynku w otoczeniu banku, w których występuje element losowości.

Za podstawowy rodzaj ryzyka występującego w banku komercyjnym uznaje się konieczność transformacji środków zgromadzonych od deponentów na działalność kredytową (Jaworski, Krzyżkiewicz, Kosiński 1998: 271). Pozyskiwanie źródeł finansowania działalności kredytowej obciążone jest wysokim ryzykiem, jednak równoległe umożliwia wykorzystanie efektu dywersyfikacji ryzyka poszczególnych terminów i kredytobiorców, co pozwala na absorpcję ryzyka wewnątrz instytucji bankowej (Schroeck 2002: 28). Z drugiej strony banki mogą transferować ryzyko przez dystrybucję na rynku, oferując usługi z zakresu aktywów finansowych (Allen, Santomero 1996: 20–24).

Ogólnie w literaturze przedmiotu wyodrębnia się wiele klasyfikacji ryzyka bankowego, według różnych kryteriów. Jednak w sytuacji złożoności funkcjonowania współczesnych gospodarek, jak również wzajemne oddziaływanie poszczególnych rodzajów ryzyka na banki, istotne wydaje się stwierdzenie Kendalla (2002: 89), który twierdzi, iż nie powinno być żadnej hierarchii ważności w przypadku różnych rodzajów ryzyka bankowego, gdyż wszystkie są ważne i oddziałują na rachunek wyników banku (Damodaran 1997: 776–777).

3. Ryzyko w teoriach ekonomii

W przeszłości niepowodzenia przedsięwzięć biznesowych i działalności finansowej identyfikowane były faktem istnienia fatum, przeznaczenia lub złego losu, czy też wolą bogów. Utożsamiano je z działaniem tzw. siły wyższej (sprawczej), która decydowała o powodzeniu ludzkich działań. Dopiero w XVII wieku zaczęto przeprowadzać analizy zdarzeń losowych, w których na podstawie rzutów kośćmi do gry zostały stworzone reguły prawdopodobieństwa (Żółtkowski 2007: 13–14). Z czasem wprowadzano coraz precyzyjniejsze formy pomiaru ryzyka w procesach i działaniach, jednak głównie bazowały one na zasadzie, iż to, co się działo w przeszłości, będzie determinować zjawiska występujące w przyszłości.

W analizie definicji pojęcia ryzyka można wyróżnić dwa podstawowe kierunki. Pierwszy dotyczy teorii podejmowania decyzji, natomiast drugi związany jest z teorią zarządzania ryzykiem. Nurt bazujący na teorii podejmowania decyzji wywodzi się od Knighta, który utożsamiał występowanie ryzyka z rozkładem prawdopodobieństwa (matematycznego, statystycznego, szacunkowego) zajścia pewnych zdarzeń na skutek podjętych wcześniej decyzji lub wykonanych działań. Kierunek ten bazuje na dogmacie przyczynowości ryzyka, w którym każde odchylenie od zamierzonego stanu można przewidzieć wykorzystując rachunek prawdopodobieństwa. Przypadki, w których nie można było oszacować żadnego z rozkładów prawdopodobieństw, Knight (1921: 246) określał jako niepewność. Nurt ten kontynuowali m.in. Shackle (1961) oraz Samecki (1967).

Zdefiniowanie ryzyka według teorii zarządzania ryzykiem (nurt materialny), definiuje je jako możliwość nieosiągnięcia zamierzonego celu wraz z osiągnięciem pozytywnego lub negatywnego odchylenia (Kijek 2008: 18) wyniku uzyskanego od zaplanowanego (zamierzonego). Nurt ten bazuje na działaniu skutków ryzyka oraz przedstawiania tego, co może nastąpić w przyszłości. Kierunek ten był kontynuowany m.in. przez Sinkeya (1992) i Brighama (1997) oraz Gruszkę i Zawadzką (1992).

W teoriach ekonomii zagadnienie ryzyka ogólnie zaczęło się pojawiać m.in. u reprezentantów ekonomii klasycznej – Smitha oraz Ricarda, przede wszystkim jako jeden z kosztów wynikających z prowadzenia działalności gospodarczej, uzasadniający zysk przedsiębiorcy. Uważano, że ponoszący ryzyko oczekuje w zamian wynagrodzenia, które z kolei uważano za element naturalnego, sprawiedliwego zysku (Klimczak 2008: 360).

W 1738 roku Bernoulli (1954: 33) stworzył koncepcję teorii użyteczności, w której stwierdził, iż konsekwencja jest wynikiem indywidualnego postrzegania ryzyka. Tak więc

chęć posiadania majątku jest odwrotnie proporcjonalna do ilości posiadanych dóbr. Teoria użyteczności stała się następnie podstawą prawa popytu i podaży w ekonomii.

Przełomu w klasyfikowaniu ryzyka dokonali Miller i Modigliani w 1958 roku, formułując tym samym początki teorii finansów. Za miarę ryzyka w ujęciu probabilistycznym przyjęli odchylenie standardowe oczekiwanego przyszłego bogactwa wraz z jego cechami stochastycznymi (losowymi). Teoria finansów sprecyzowała konkretne miary ryzyka wykorzystywane m.in. przy wycenie instrumentów finansowych (Sharpe 1964: 291), jak również w dyskusjach nad optymalną strukturą kapitałową i innymi aspektami finansów przedsiębiorstw (Hackbarth, Hennessy, Leland 2003: 12–13). W ekonomii neoklasycznej występowanie ryzyka mierzalnego nie naruszało założeń teorii klasycznej. Jeśli zarządzający był w stanie oszacować prawdopodobieństwo wystąpienia różnych przyszłych stanów danych sytuacji, to było to równoznaczne z możliwością podjęcia racjonalnej decyzji. Wobec występowania ryzyka możliwe byłoby wówczas stosowanie transferu ryzyka lub innych metod zarządzania nim. Zdefiniowanie ryzyka ograniczało się do utożsamienia go jedynie z dodatkowym źródłem kosztu, czyli tak jak u Smitha i Ricardo. Jednak teoria ta nie wypełniła luki w definiowaniu ryzyka, głównie ze względu na fakt, iż wyjaśniła jedynie wpływ ryzyka mierzalnego na zachowanie przedsiębiorstw. Ponadto wystąpił tu problem badania ryzyka w aspekcie analizy zjawiska niepewności.

Kwestia badania niepewności została poruszona dopiero w latach siedemdziesiątych XX wieku w teorii kosztów agencji. Reprezentanci tego nurtu – Jensen i Meckling (1976) rozważając wpływ rozbieżnych motywacji na stosunki między menedżerami, akcjonariuszami i wierzycielami spółek kapitałowych brali pod uwagę zjawisko niepełnej informacji. Stwierdzili oni, że brak informacji uniemożliwia dokonanie efektywnej wyceny aktywów spółek. Podobne konsekwencje ma występowanie zjawiska niepewności, jednak należy zauważyć, iż w publikacjach z nurtu teorii kosztów agencji nie pojawia się termin niepewność – tylko niepełna informacja. Mimo to zwiększanie zakresu informacji przez uzyskiwanie nowych, dodatkowych wiadomości powoduje w konsekwencji zmniejszenie niepewności.

Kwestia ponoszenia dodatkowych kosztów związanych z pozyskaniem dodatkowych informacji o wycenie aktywów została zawarta w nurcie nowej ekonomii instytucjonalnej². Zauważono tu problem racjonalności u podmiotów gospodarujących. Między innymi Williamson (2002: 312), reprezentujący kierunek nowej ekonomii instytucjonalnej, stwierdził, że jednostki posiadają nierówny i niepełny dostęp do informacji, przez co cechują się ograniczoną racjonalnością, którą można interpretować jako funkcjonowanie w warunkach niepewności.

² Nowa ekonomia instytucjonalna wywodzi się z ekonomii neoklasycznej, tj. teorii wyboru publicznego, teorii praw własności oraz teorii kosztów transakcyjnych. W teoriach tych zastosowano analizę zjawisk gospodarczych przez analizę zachowania jednostki, zaznaczając racjonalność działań jednostek oraz wpływ użyteczności krańcowej na kształtowanie się cen rynkowych, ukazując zależności między funkcjonowaniem tradycyjnych rynków dóbr w stosunku do kwestii społecznych.

W przypadku nowej ekonomii instytucjonalnej ograniczona racjonalność jest tożsama nie tylko z niedostatkami informacji odnośnie do stanu faktycznego w momencie zawierania transakcji między jednostkami, tak jak miało to miejsce w nurcie teorii agencji, ale dodatkowo występuje tu kwestia niepewności co do wydarzeń, które mogą wystąpić po zawarciu umowy między tymi podmiotami.

4. Efektywność banku a ryzyko

Za podstawowy cel działania banków komercyjnych uznaje się maksymalizację zysku wraz z optymalizacją ponoszonego ryzyka, a więc utrzymaniem takiego poziomu, który byłby akceptowalny dla pozostałych uczestników rynku. Tym samym wymaga się od banków odpowiedniej wiedzy i narzędzi w celu określania rozkładów prawdopodobieństwa wystąpienia ewentualnych ryzyk, skutkujących zmniejszeniem wyników finansowych tych instytucji.

Za główne czynniki determinujące występowanie ryzyka w przypadku sektora banków komercyjnych uznaje się m.in. zjawisko asymetrii informacji³. Żaden z funkcjonujących na rynku banków nie jest w stanie zdobyć pełnej informacji o konkurencji i innych podmiotach występujących w sektorze, w tym klientów banków. Ponadto w przypadku klientów może dodatkowo wystąpić zjawisko pokusy nadużycia⁴, choćby przez próbę wyłudzenia kredytu i tym samym zintensyfikować występowanie ryzyka poniesienia strat przez bank. W celu uniknięcia tego typu sytuacji, banki zmuszone są do ponoszenia kosztów transakcyjnych, związanych z pozyskaniem pełnej informacji o kontrahentach i rynku. Inną konsekwencją występowania asymetrii informacji oraz obawą przed ryzykiem jest możliwość utraty stabilności sektora, przy czym należy mieć na uwadze, że sektory bankowe poszczególnych krajów są ze sobą połączone kapitałowo i może dodatkowo wystąpić efekt synergii między nimi – zarówno w aspekcie pozytywnym, np. przenoszenie i implikowanie innowacji produktowych, ale i w ujęciu negatywnym, jak występowanie baniek spekulacyjnych, zjawiska *bank run* oraz skutków kryzysów walutowych i finansowych.

Cechą charakterystyczną w przypadku sektora bankowego jest obecność nadzoru oraz regulatora. W Polsce tę funkcję pełni Komisja Nadzoru Finansowego (KNF). Z jednej strony występowanie takiego organu może być oceniane negatywnie – jako zakłócające

³ Asymetria informacji (*information asymmetry*) – przypadek, w którym jedna ze stron transakcji dysponuje większą ilością informacji od drugiej strony. Podmiot posiadający większą ilość informacji określa się w literaturze jako agenta (pełnomocnika), natomiast podmiot, który nie posiada pełnej informacji, jako pryncypała (mocodawcę). W praktyce występowanie asymetrii informacji prowadzi do zaburzeń w rachunku ekonomicznym podmiotów transakcji, przez co podmioty te nie mogą podejmować w pełni optymalnych decyzji gospodarczych w skali mikro. W skali makro prowadzi natomiast do nieefektywnej w sensie Pareta alokacji zasobów i tym samym jest przyczyną zawodności rynku.

⁴ Pokusa nadużycia (*moral hazard*) – podmiot chroniony przed ryzykiem może zachowywać się inaczej, niż gdyby był w pełni eksponowany na ryzyko. Poszczególne podmioty nie ponoszą konsekwencji swoich działań i w związku z tym mogą mieć tendencję do zachowań mniej ostrożnych, niż miałyby to miejsce w przypadku ponoszenia pełnej odpowiedzialności za swoją działalność.

działalnie mechanizmu rynkowego, z drugiej natomiast uniemożliwia wystąpienie zjawiska *moral hazard* oraz nie dopuszcza do nadmiernej ekspozycji na ryzyko.

Wskazane cechy świadczą o tym, iż banki komercyjne funkcjonujące w polskim sektorze bankowym działają w ramach konkurencji niedoskonałej. Tezę tę potwierdza także występowanie barier wejścia do sektora bankowego⁵ oraz występowanie instytucji nieefektywnych.

Uwagi końcowe

Celem głównym opracowania było zdefiniowanie ryzyka bankowego w aspekcie działalności biznesowej banków komercyjnych oraz określenia możliwości oddziaływania ryzyka bankowego na poziom efektywności banku. Na podstawie przeprowadzonych studiów literaturowych sformułowano następujące wnioski:

1. Żadna z przedstawionych teorii ekonomii nie wyjaśnia i nie definiuje w pełni zagadnienia ryzyka i niepewności w działalności podmiotów na rynku. Największym problemem w tym aspekcie wydaje się kwestia założenia o racjonalności jednostek, posiadaniu dostępu do pełnej informacji oraz braku występowania kosztów transakcyjnych. W rzeczywistości gospodarki rynkowej nie można wykluczyć tych aspektów, które jednocześnie są jednymi z podstawowych czynników generujących ryzyko, zwłaszcza w przypadku działalności banków.
2. System banków komercyjnych, funkcjonujących w polskim sektorze bankowym jest niedoskonale konkurencyjny. Za główne czynniki determinujące ten stan uznaje się istnienie ryzyka, zjawiska asymetrii informacji, jak również występowanie barier wejścia do sektora bankowego w postaci licencji oraz ponoszenia przez banki kosztów transakcyjnych. Niwelowanie negatywnych skutków tych zjawisk odbywa się głównie przez wprowadzanie nowych regulacji organu nadzorczego, utrzymujących stabilność sektora bankowego. Jednak w dłuższym okresie czasu takie rozwiązanie może prowadzić do przeregulowania systemu bankowego, spowolnienia gospodarczego oraz – w konsekwencji – do destabilizacji sektora.

Literatura

- Allen F., Santomero A. (1996), *The Theory of Financial Intermediation*, Financial Institution Centre, The University of Pennsylvania, Pennsylvania.
- Bernoulli D. (1954), *Exposition of a New Theory on the Measurement of Risk*, „Econometrica” vol. 22, no. 1.
- Brigham E.F. (1997), *Podstawy zarządzania finansami*, t. I, PWE, Warszawa.
- Damodaran A. (1997), *Corporate Finance – Theory and Practise*, Wiley, New York.

⁵ W celu założenia banku komercyjnego w Polsce należy uzyskać zezwolenie od Komisji Nadzoru Finansowego. Poszczególne wymogi, niezbędne do uzyskania licencji KNF, zdefiniowane są w ustawie Prawo bankowe (Dz.U. 2015, poz. 128).

- Głuchowski J., Szambelańczyk J. (1999), *Bankowość*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, Poznań.
- Gruszka B., Zawadzka Z. (1992), *Ryzyko w działalności bankowej. Zabezpieczenia systemowe*, Wydawnictwo Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa.
- Hackbarth D., Hennessy C., Leland H.E. (2003), *The Optimal Mix of Bank and Market Debt: An Asset Pricing Approach*, Annual Conference Paper no. 485.
- Jajuga K. (1996), *Zarządzanie ryzykiem bankowym – czy rewolucja końca XX wieku*, w: *Ryzyko w działalności banków komercyjnych*, red. J. Stachurska-Targosz, Wydawnictwo Wyższej Szkoły w Poznaniu, Poznań.
- Jaworski W., Krzyżkiewicz Z., Kosiński B. (1998), *Banki*, Poltext, Warszawa.
- Jensen M., Meckling W. (1976), *Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs, and Ownership Structure*, „Journal of Financial Economics” vol. 4, s. 329–332.
- Kaczmarek T.T. (2002), *Zarządzanie ryzykiem handlowym, finansowym, produkcyjnym dla praktyków*, ODDK, Gdańsk.
- Kałużny R. (2009), *Pomiar ryzyka kredytowego banku. Aspekty finansowe i rachunkowe*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Kendall R. (2000), *Zrządzanie ryzykiem dla menadżerów. Praktyczne podejście do kontrolowania*, Liber, Warszawa.
- Kijek A. (2008), *Modelowanie ryzyka portfela kredytowego banków w ujęciu branżowym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Klimczak K.M. (2008), *Dylematy ujęcia ryzyka w teorii ekonomii*, Acta Universitatis Lodziensis „Folia Oeconomica” vol. 221.
- Knight F.H. (1921), *Risk, Uncertainty and Profit*, www.econlib.org/library/knight/knup.html.
- Miller M.H., Modigliani F. (1958), *The Cost of Capital, Corporation Finance and the Theory of Investment*, „American Economic Review” vol. 48.
- Ostrowska E. (2002), *Ryzyko projektów inwestycyjnych*, PWE, Warszawa.
- Pfeffer J. (1956), *Insurance an Economic Theory*, Irvin Inc. Homewood, Illinois.
- Rowski W., Grzywacz J. (1999), *Ryzyko kredytowe – pojęcie oraz klasyfikacje*, „Bank i Kredyt” nr 10.
- Ryzyko w działalności banków komercyjnych* (1996), red. J. Stachurska-Targosz, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, Poznań.
- Rzeczycka A. (2002), *Ryzyko bankowe i metody jego ograniczania*, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk.
- Samecki W. (1967), *Ryzyko i niepewność w działalności przedsiębiorstwa przemysłowego*, PWE, Warszawa.
- Schroeck G. (2002), *Risk Management and Value Creation in Financial Institution*, John Wiley & Sons, New Jersey.
- Sinkey J.F. (1992), *Commercial Bank Financial Management in the Financial Services Industry*, MacMillan, New York.
- Shakle G.L. (1961), *Decision Order and Time*, Cambridge Press, Cambridge.
- Sharpe W. (1964), *Capital Assets Prices: A Theory of Market Equilibrium under Conditions of Risk*, „Journal of Finance” vol. 19.
- Wierzińska M. (1996), *Ryzyko w gospodarce rynkowej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Willet A.H. (1951), *The Economic Theory of Risk Insurance*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia.
- Williams C.A., Heine R.M. (1981), *Risk Management and Insurance*, McGraw-Hill Books Company.
- Williamson O.E. (2002), *The Theory of the Firm san Governance Structure: From Choice to Contract*, „Journal of Economic Perspectives” vol. 16.
- Wójcik-Mazur A. (2008), *Zarządzanie ryzykiem kredytowym w banku*, Wydawnictwo Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa.
- Zawadzka Z. (2001), *Ryzyko bankowe*, w: *Bankowość. Podręcznik akademicki*, red. W. Jaworski, Z. Zawadzka, Poltext, Warszawa.
- Żółtkowski W. (2007), *Zarządzanie ryzykiem bankowym w praktyce*, CeDeWu, Warszawa.

EFFECTIVENESS OF COMMERCIAL BANKS IN THE BANK'S RISK ASPECT

Abstract: *Purpose* – The aim of an elaboration is defining the bank risk in the aspect of the main activity of commercial banks – loans and deposit, as well as determining abilities of the influence of the bank risk on the level of the technical effectiveness of the bank.

Design/methodology/approach – In the elaboration were used studies of literature from the scope of the risk in economic theories based on the history of economics and of the bank risk.

Findings – In economic theories the risk isn't defining appearing in the context of functioning in the market economy. Along with the development of tools for the measurement of the risk (maths methods, quantitative, etc.) a possibility followed to take of individual kinds of risks and the possibility of implementing preventive action at banks in order to level possible of negative effects.

Originality/value – Tying together the aspect of suffering the bank risk in including the measurement of commercial bank's effectiveness.

Keywords: bank risk, commercial banks, effectiveness

Cytowanie

Stola E. (2015), *Efektywność banków komercyjnych w aspekcie ryzyka bankowego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 855, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 74, t. 2, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 657–665; www.wneiz.pl/frfu.